

ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВІ ПІДХОДИ ДО ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ ВИКОНАННЯ СПЕЦІАЛЬНОГО ЗАВДАННЯ З РОЗКРИТТЯ ЗЛОЧИННОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІЗОВАНОЇ ГРУПИ ЧИ ЗЛОЧИННОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ

THEORETICAL AND LEGAL APPROACHES TO DETERMINATION OF CARRYING OUT SPECIAL ASSIGNMENT TO EXPOSE CRIMINAL ACTIVITIES OF THE ORGANIZED GROUP OR CRIMINAL ORGANISATION

Бачинський О.В.,

*аспірант відділу аспірантури і докторантури
Національної академії Служби безпеки України*

Стаття присвячена розгляду понятійного апарату виконання спеціального завдання з розкриття злочинної діяльності організованої групи чи злочинної організації як основоположного елемента негласних слідчих (розшукових) дій у теорії та практиці кримінального процесуального права. Визначено істотні ознаки, притаманні виконанню спеціального завдання з розкриття злочинної діяльності організованої групи чи злочинної організації. На основі вказаного вироблено пропозиції щодо можливого удосконалення зазначеного поняття та його законодавчого закріплення.

Ключові слова: негласні слідчі (розшукові) дії, виконання спеціального завдання, організована злочинність, організована група, злочинна організація.

Статья посвящена рассмотрению понятийного аппарата выполнения специального задания по раскрытию преступной деятельности организованной группы или преступной организации как основополагающего элемента негласных следственных (розыскных) действий в теории и практике уголовного процессуального права. Определены существенные признаки, присущие выполнению специального задания по раскрытию преступной деятельности организованной группы или преступной организации. На основе указанного даны предложения по возможному совершенствованию указанного понятия и его законодательному закреплению.

Ключевые слова: негласные следственные (розыскные) действия, выполнение специального задания, организованная преступность, организованная группа, преступная организация.

The article is devoted to the consideration of the conceptual apparatus for the carrying out special assignment to expose criminal activities of the organized group or criminal organization as a fundamental element of covert investigative (detective) actions in the theory and practice of criminal procedural law. The essential features inherent in the carrying out special assignment to expose criminal activities of the organized group or criminal organization are determined. On the basis of the above, suggestions were made for the possible improvement of this notion and its legislative consolidation.

Key words: covert investigative (detective) actions, carrying out special assignment, organized crime, organized criminal group, criminal organization.

Постановка проблеми. Основою становлення та розвитку будь-якої науки є наявність її інструментарію, ключовим складником якого є стабільний понятійно-категоріальний апарат. Його єдність і зрозумілість дає змогу узагальнювати та якісно досліджувати практичні аспекти будь-якого явища чи процесу. Вказане стосується також і кримінального процесуального права, особлива увага до дослідження якого привернута після прийняття у 2012 році Кримінального процесуального кодексу України, яким введено інститут негласних слідчих (розшукових) дій (далі – НСРД).

Потрібно констатувати, що в науковому середовищі проводяться дискусії як стосовно тлумачення згаданого інституту загалом, так і стосовно визначення окремих НСРД. Не є виключенням і виконання спеціального завдання з розкриття злочинної діяльності організованої групи чи злочинної організації (далі – виконання спеціального завдання). Саме тому дослідження сутності виконання спеціального завдання є важливою проблемою в процесі наукового забезпечення ефективного здійснення НСРД. Окрім розробки теорії кримінального процесуального права, це також сприятиме практичній діяльності правоохоронних органів, що виявиться в застосуванні єдиних підходів до практики здійснення виконання спеціального завдання, а також розуміння його складових елементів.

Стан опрацювання. Насамперед слід зазначити, що після набуття чинності у 2012 році Кримінальним процесуальним кодексом України (далі – КПК України) популярності серед науковців набули загальні питання теорії та практики НСРД. Власне виконання спеціального завдання досліджувалось такими вченими, як: С.В. Албул, М.Ю. Азаров, М.В. Багрий, О.А. Білічак, Л.В. Бобрицький,

Г.М. Бірюков, А.А. Венедіктов, Є.Є. Гречин, В.І. Василичук, А.А. Галючек, Л.Ф. Гула, О.М. Дроздов, Я.Ю. Коношенко, С.С. Кудінов, В.В. Луцик, Н.Я. Маньковський, Ю.В. Мантуляк, М.А. Погорельський, П.П. Підюков, О.О. Сухачов, С.А. Хімченко, Р.М. Шехавцов, Гриценко С.О та інші. Водночас системний аналіз наукових доробок свідчить, що серед науковців немає єдиного підходу до визначення виконання спеціального завдання.

Мета статті полягає в дослідженні сутності та змісту поняття виконання спеціального завдання з розкриття злочинної діяльності організованої групи чи злочинної організації.

Виклад основного матеріалу. Визначити поняття будь-якого явища означає розкрити його найбільш суттєві ознаки, тобто сформулювати його сутність. До того ж для правильного усвідомлення явища необхідним є визначення його змісту. Як зазначає відомий криміналіст Р.С. Белкін, під поняттям, як це випливає з логіки, варто розуміти цілісну сукупність суджень щодо будь-якого об'єкта, а під визначенням поняття – розкриття змісту власне поняття шляхом посилення на суттєві ознаки об'єктів, що об'єднуються цим поняттям. Інакше кажучи, поняття – це форма мислення, що відображує предмети в їхніх суттєвих ознаках. Правильно сформульоване поняття розкриває зміст явища, предмета, дії тощо [1, с. 128]. В.С. Жеребкін під поняттям розуміє форму мислення, яка відтворює предмети і явища в їхніх істотних ознаках. Із цього визначення випливає, що поняття – уявний образ предмета, його відображення, а не сам предмет. Тому поняття про предмети не можна плутати з власне предметами, відображеними в цих поняттях [2, с. 218].

Щоб утворити поняття, необхідно вивчити предмет в усіх істотних його проявах. Вироблення того чи іншого

поняття завжди є кроком уперед у пізнанні навколишнього світу, наступним етапом у розвитку науки. Сутність як філософська категорія – це внутрішній зміст предмета, який виявляється в єдності всіх різноманітних і суперечливих форм його існування. Проте сутність і зміст є різними поняттями. Сутність – це щось статичне, орієнтоване на стабільність. У цьому сенсі сутність завжди є консервативною, водночас зміст – динамічний, рухливий, «революційний» [3, с. 621].

Разом із тим у філософії зміст визначено як сукупність елементів певного явища та функцій, що їх виконують ці елементи. Зміст, що є визначальною стороною, являє собою єдність усіх складових елементів об'єкта, його якості, внутрішніх процесів, зв'язків, суперечностей і тенденцій, взаємодію елементів об'єкта між собою та іншими предметами [3, с. 621].

Для того, щоб визначити сутність та зміст виконання спеціального завдання з розкриття злочинної діяльності організованої групи чи злочинної організації, насамперед варто звернутися до значення складових категорій даного поняття та здійснити їх аналіз.

Існує чимало думок щодо розуміння виконання спеціального завдання, проте для розуміння його суті, на нашу думку, обов'язково потрібно розглянути законодавчі визначення. Передусім слід навести положення п. 8 ч. 1 ст. 8 ЗУ «Про оперативно-розшукову діяльність» в його редакції до прийняття КПК України, який надавав оперативним підрозділам право проводити оперативно-розшуковий захід, що тотожний за своєю суттю з виконанням спеціального завдання, а саме: «проникнення в злочинну групу негласного працівника оперативного підрозділу або особи, яка співробітничала з останнім, зі збереженням в таємниці достовірних даних щодо її особистості, а також використовувати документи, які зашифровують особу чи відомчу належність працівників, приміщень і транспортних засобів оперативних підрозділів» [4]. Після прийняття КПК України вказана діяльність знайшла своє закріплення в главі 21. «Негласні слідчі (розшукові) дії», а саме у статті 272. Проте означена стаття не містить явного визначення виконання спеціального завдання, а тільки перелік установлених підстав, умов та строків його здійснення. Більш чітке визначення виконання спеціального завдання міститься у міжвідомчій Інструкції про організацію проведення негласних слідчих (розшукових) дій та використання їх результатів у кримінальному провадженні, відповідно до якої виконання спеціального завдання з розкриття злочинної діяльності організованої групи чи злочинної організації полягає в організації слідчим і оперативним підрозділом введення уповноваженої ними особи, яка відповідно до закону виконує спеціальне завдання, в організовану групу чи злочинну організацію під легендою прикриття для отримання речей і документів, відомостей про її структуру, способи і методи злочинної діяльності, які мають значення для розслідування злочинів, які вчиняються цими групами [5].

Наявні наукові поняття здебільшого не суперечать законодавчому визначенню виконання спеціального завдання та зазвичай базуються на ньому [6, с. 254; 7, с. 74; 8, с. 264; 9, с. 40]. Проте популярним є максимально широке тлумачення вказаного явища з намаганням описати як оперативно-розшуковий захід, так і НСРД. Нерідко у формулюванні даного поняття конкретизуються наявні визначення шляхом перерахунку не згаданих раніше ознак, притаманних виконанню спеціального завдання, тлумачення відомих дефініцій тощо.

Серед існуючих понять виконання спеціального завдання, одним із найбільш комплексних є наведене В.М. Тертишником у своєму підручнику з Кримінального процесу [10, с. 110]: «Виконання спеціального завдання з розкриття злочинної діяльності організованої

групи чи злочинної організації – спеціальний негласний пошуково-пізнавальний захід, здійснюваний на підставі постанови слідчого, погодженої з керівником органу досудового розслідування, зміст якого полягає в організації слідчим і оперативним підрозділом введення уповноваженої ними особи, яка відповідно до закону виконує спеціальне завдання, в організовану групу чи злочинну організацію під легендою прикриття для отримання фактичних даних, речей і документів, що мають значення для справи, фіксації відомостей про структуру, способи і методи злочинної діяльності, які мають значення для викриття винуватих осіб, попередження, розкриття і розслідування злочину».

Такі вчені, як М.В. Багрий, В.В. Луцик [11, с. 244], П.П. Підюков, Я.Ю. Конюшенко [9, с. 38] вказують, що цю діяльність визначають різними термінами: «таємне розслідування», «оперативне впровадження», «секретне розслідування», «агентурна операція», «входження (або проникнення) у злочинну групу». Проте існує розуміння, що вказані терміни описують тривале або повторюване збирання інформації щодо конкретних осіб, кримінальних груп чи організованих злочинних угруповань або їхньої діяльності за допомогою проникнення працівника оперативного підрозділу чи під його контролем іншої особи в злочинне середовище під легендою прикриття, спрямоване на попередження, розкриття та розслідування тяжких і особливо тяжких злочинів, із приховуванням справжніх особистих даних та відомчої приналежності учасників проникнення, а також приміщень і транспортних засобів оперативних підрозділів [11].

Очевидно, що більшість сучасних наукових визначень виконання спеціального завдання базуються навколо розуміння, виробленого теорією оперативно-розшукової діяльності, проте необхідно відмітити, що на даний момент поняття виконання спеціального завдання потребує не просто доповнення новими елементами, а переосмислення і перебудови. Разом з тим, беручи до уваги розуміння виконання спеціального завдання, вироблене в науковій літературі та законодавстві, зокрема дефініцію, надану в Інструкції про організацію проведення негласних слідчих (розшукових) дій [5], можна дійти висновку, що формулювання явища, визначеного в ст. 272 КПК, не в повній мірі відповідає його змісту.

Тому для забезпечення всебічності вивчення поняття виконання спеціального завдання, на нашу думку, необхідно з'ясувати значення слів, що його утворюють, тобто здійснити його текстове тлумачення, що використовується як один зі способів тлумачення норм права. Суть такого тлумачення полягає у з'ясуванні змісту норми права через граматичний аналіз її словесного формулювання, передусім в установленні значення кожного поняття та вислову, вжитих у нормативному розпорядженні [12, с. 205].

З огляду на викладене, необхідно провести аналіз таких категорій, як «виконання», «спеціальне завдання», «злочинна діяльність», «організована група» та «організована злочинна організація».

Звертаючись до категорій «організована група» та «злочинна організація», слід констатувати, що в науковому просторі наявна значна кількість досліджень, що визначають їхні ознаки та сутність, крім того, наявні законодавчі тлумачення. Питання визначення даних категорій постійно розробляються і вдосконалюються, тому вони характеризуються великою кількістю визначень, класифікацій і конкретизацією структурних елементів організованої злочинності, розглядом специфіки її видів, що, безперечно, сприяє достатньо чіткому розумінню вказаних явищ як в теорії, так і на практиці. Тим не менше, висвітлення всієї повноти вказаних питань не входить до завдань даної статті, й наведені їхні законодавчі визначення будуть достатніми для розуміння сутності виконання спеціального завдання.

Передусім слід відзначити закріплення вказаних категорій саме в ст. 28 КК України. Організована група – це внутрішньо стійке об'єднання трьох і більше осіб, яке було попередньо утворене з метою вчинення ряду злочинів або тільки одного, які об'єднані єдиним планом із розподілом функцій учасників групи, спрямованих на досягнення цього плану, відомого всім учасникам групи [13].

Злочинна організація – це стійке ієрархічне об'єднання п'яти і більше осіб, члени або структурні частини якого за попередньою змовою зорганізувалися для спільної діяльності з метою безпосереднього вчинення тяжких або особливо тяжких злочинів учасниками цієї організації, або керівництва чи координації злочинної діяльності інших осіб, або забезпечення функціонування як самої злочинної організації, так й інших злочинних груп [13].

Щодо злочинної діяльності, то вона є об'єктом постійних досліджень у галузі криміналістики, а аналіз наданих науковцями визначень дозволяє зрозуміти основну суть вказаного явища для цілей аналізу виконання спеціального завдання. Так, на нашу думку, доцільно буде навести визначення В.В. Тищенка, який вважає, що: «злочинна діяльність <...> являє собою заздалегідь сплановану та реалізовану систему дій особи (або організованої групи осіб) з підготовки, вчинення та приховування злочинів, а також дій, спрямованих на ухилення від кримінальної відповідальності, досягнення постійних злочинних результатів, а також розраховану на тривалий життєвий час» [14, с. 16].

Наступні ж категорії вимагають глибшого аналізу та, на нашу думку, є більш дискусійними, особливо беручи до уваги усталене розуміння змісту виконання спеціального завдання.

Так, спеціальний – це призначений виключно для кого-, чого-небудь; який має особливе призначення, який відрізняється більшою, ніж звичайно, мірою свого вияву. Завдання – наперед визначений, запланований для виконання обсяг роботи, справа, настанова, розпорядження виконати певне доручення. [15, с. 1364]. Виконувати – здійснювати що-небудь, реалізовувати завдання, наказ задум і т. ін., приводити в життя [15, с. 137].

Спіраючись на викладене, на нашу думку, сучасні підходи до розуміння змісту виконання спеціального завдання та, відповідно, формулювання самого поняття потребують певного коректування. Зокрема, не зовсім зрозумілим стає тлумачення виконання спеціального завдання як впровадження, введення, проникнення тощо (проникати – удаючись до хитрощів, обману і т. ін., спритно пробиратися, прокрадатися куди-небудь. Пробиратися в яку-небудь організацію, товариство тощо з підливними, зрадницькими цілями [15, с. 1161]), адже виконання не передбачає саме таке значення, а вказане розуміння звужує саме поняття виконання та обмежує особу, яка його здійснює в методах, адже, можливо, вона особисто не буде брати участь у злочинній групі чи організації, а отримає необхідну інформацію іншими способами, наприклад агентурними. Більше того, особа вже може бути учасником певної злочинної групи чи організації на момент початку співпраці з органами досудового розслідування. На нашу думку, вказана діяльність не повинна обмежуватися власне введенням в організовану групу чи злочинну організацію також і через те, що в основному для забезпечення безпеки особи та успішності самого заходу необхідно провести якісну діяльність щодо підготовки введення, а також виведення особи із злочинного середовища та забезпечення її подальшого захисту.

Крім того, виникають питання і до самого терміну «спеціальний»: чи є інші, неспеціальні завдання, в чому, в такому разі, полягає спеціальність завдання, передбаченого ст. 272 КПК України?

Також хотілось би повернутись до концентрації уваги законодавцем навколо організованої групи та злочинної організації під час формування поняття виконання спеціального завдання. Ймовірно, виробляючи такий підхід, бралась до уваги суспільна небезпека організованих груп та злочинних організацій, а також складність протидії вказаній злочинності. Зокрема, не можна ігнорувати позиції більшості вчених, що звертають увагу на розвиток та еволюцію організованої злочинності загалом, окремих її видів, спрямування до глобалізації та об'єднання з державними структурами, легальними секторами суспільного життя.

Так, наприклад, Момотенко Т.Д. зазначає, що організована злочинність сьогодні в Україні являє собою явище, що на якісно новій основі об'єднує корисливо-насиленницьку й економічну протиправну діяльність. Організовані кримінальні структури стабільні, мобільні, ієрархічні, глибоко законспіровані та мають своїх лідерів. Вони постійно прагнуть до розширення масштабів своєї протизаконної діяльності, в тому числі за межами України, мають визначену мету, стратегію розвитку, «позиції» в правоохоронних органах та величезні фінансово-матеріальні ресурси. Сьогодні організована злочинність насамперед інтегрується до органів державного управління, зокрема, правоохоронної системи, високоприбуткових галузей економіки та фінансової сфери, у зв'язку з чим є одним із чинників, що становлять реальну загрозу національній безпеці України. З огляду на високу латентність, офіційна статистика не дає об'єктивного уявлення про масштаби організованої злочинності та загальний рівень корумпованості сфери економіки, фінансів і господарських відносин [16, с. 188].

Разом з тим сучасна суспільно-політична ситуація та криміногенна обстановка в Україні вказує, що існують не менш суспільно небезпечні прояви злочинності, які також потребують ефективних заходів із протидії. Відповідна практика зустрічається і в законодавстві іноземних держав, які визначають інші злочини, що можуть бути розслідувані за допомогою виконання спеціального завдання, зокрема популярним є підхід, який передбачає перелік злочинів, для розкриття яких може застосовуватись вказана НСРД [11]. Тому, на нашу думку, формування поняття виконання спеціального завдання і, відповідно, назви ст. 272 КПК України виключно навколо організованих груп та злочинних організацій не сприятиме стабільності законодавства та ускладнює потенційні зміни до нього, зокрема, через можливе розширення переліку правопорушень. Тим не менше, на нашу думку, такі пропозиції варті винесення на обговорення, особливо в контексті підвищення актуальності протидії злочинам проти основ національної безпеки, миру, безпеки людства, тероризму тощо.

Висновки. Отже, назва явища, описаного в ст. 272 КПК України, не в повній мірі відповідає його сутності. Для покращення розуміння вказаного поняття вважаємо, що необхідно змінити назву статті 272 КПК України на наступну: «Виконання завдання з розкриття злочинної діяльності», передбачивши в окремому пункті відповідної статті перелік випадків злочинної діяльності, щодо яких може бути використано вказану НСРД. Це також закріпить можливість більш гармонійного реформування вказаної статті в майбутньому за необхідності розширення сфери застосування виконання спеціального завдання.

Попри це, необхідно провести роботу щодо доопрацювання розуміння поняття виконання спеціального завдання, виходячи із сучасних кримінально-правових реалій та динаміки розвитку суспільно-політичних відносин в Україні та світі з метою формування більш чіткого визначення даного поняття.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Белкин А.П. Теория доказывания в уголовном судопроизводстве. М.: Норма, 2007. 528 с.
2. Жеребкін В.Є. Логіка. Х.: Основи; К.: Знання, 1998. 256 с.
3. Философский энциклопедический словарь / гл. редакция: Л.Ф. Ильичёв, П.Н. Федосеев, С.Н. Ковалёв, В.Г. Панов. М.: Советская энциклопедия, 1983. 840 с.
4. Про оперативно-розшукову діяльність: Закон України № 2135-XII від 18.02.1992 року / Законодавство України: офіц. веб-портал Верховної ради України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2135-12>
5. Про затвердження Інструкції про організацію проведення негласних слідчих (розшукових) дій та використання їх результатів у кримінальному провадженні: Наказ № 114/1042/516/1199/936/1687/5 від 16.11.2012 р. / Законодавство України: офіц. веб-портал Верховної ради України. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/v0114900-12>
6. Маньковський Н.Я. Стан наукової розробки виконання спеціального завдання з розкриття злочинної діяльності організованих груп. Прикарпатський юридичний вісник. 2016. Вип. 1. С. 253–256. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pjuv_2016_1_58
7. Венедіктов А.А. Виконання спеціального завдання з розкриття злочинної діяльності організованої групи чи злочинної організації в оперативно-розшуковій діяльності та кримінальному процесі. Боротьба з організованою злочинністю і корупцією (теорія і практика). 2014. № 2. С. 74–77. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/boz_2014_2_18
8. Албул С.В., Хімченко С.А. Виконання спеціального завдання з попередження чи розкриття злочинної діяльності організованої групи чи злочинної організації: новий крок у правовому забезпеченні. Правове життя сучасної України: матеріали Міжнар. наук. конф. проф.-викл. та аспірант. складу (м. Одеса, 16–17 травня 2013 р.). Одеса: Фенікс, 2013. Т. 2. С. 263–265.
9. Підюков П.П., Коношенко Я.Ю. Агентурні операції як різновид негласних слідчих (розшукових) дій, передбачених новим КПК України, та їх нормативно-правова регламентація. Юридичний часопис Національної академії внутрішніх справ. 2013. № 1. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/aymvs_2013_1_9
10. Тертишник В.М. Кримінальний процес України. Особлива частина: підручник. Академічне видання. К.: Алерта, 2014. 420 с.
11. Багрій М.В., Луцик В.В. Процесуальні аспекти негласного отримання інформації: вітчизняний та зарубіжний досвід: монографія. Харків: Право, 2017. 376 с.
12. Лисенков С.Л. Загальна теорія держави і права: навчальний посібник. К.: Юрисконсульт, 2006. 335 с.
13. Кримінальний кодекс України: Кодекс України від 05.04.2001 р. № 2341-III / Законодавство України: офіц. веб-портал Верховної ради України. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>
14. Тищенко В.В. Теоретичні і практичні основи методики розслідування злочинів: монографія. Одеса: Фенікс, 2007. 260 с.
15. Великий тлумачний словник сучасної української мови (з дод., допов. та CD) / уклад. і гол. ред. В.Т. Бусел. К., Ірпінь: ВТФ «Перун», 2007. 1736 с.
16. Момотенко Т.Д. Виникнення, становлення та поширення організованої злочинності в Україні: історичний огляд. Форум права. 2015. № 1. С. 182–189. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/FP_index

УДК 343.13 (477)

ОСОБЛИВОСТІ КАТЕГОРІЇ «ЗМАГАЛЬНІСТЬ» У КОНТЕКСТІ ВДОСКОНАЛЕННЯ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОЦЕСУАЛЬНОГО ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ

PECULIARITIES OF CATEGORY “ZMAGALNYST” IN THE CONTEXT OF THE DECORATION OF CRIMINAL PROCESS OF LEGISLATION OF UKRAINE

Башта І.І.,

кандидат юридичних наук,

професор кафедри оперативної-розшукової діяльності

Національного університету державної фіскальної служби України

Статтю присвячено визначенню концептуальних засад змагальності в кримінальному процесі України. Простежено розвиток досліджуваної категорії в правових актах та наукових дослідженнях. Особливу увагу приділено спробам удосконалити правовий механізм реалізації змагальності в кримінальному судочинстві. Запропоновано шляхи удосконалення правового механізму реалізації змагальності в кримінальному судочинстві.

Ключові слова: змагальність, кримінальне судочинство, кримінальне провадження, кримінальний процес, змагальність, сторони кримінального провадження.

Статья посвящена определению концептуальных основ состязательности в уголовном процессе Украины. Прослежено развитие исследуемой категории в правовых актах и в научных исследованиях. Особое внимание уделено попыткам усовершенствовать правовой механизм реализации состязательности в уголовном судопроизводстве. Предложены пути совершенствования правового механизма реализации состязательности в уголовном судопроизводстве.

Ключевые слова: состязательность, уголовное судопроизводство, уголовное производство, уголовный процесс, состязательность, стороны уголовного производства.

The article is devoted to the definition of the conceptual basis of competition in the criminal process of Ukraine. The development of the studied category in legal acts and in scientific research is traced. Particular attention is paid to attempts to improve the legal mechanism for the implementation of adversarial proceedings in criminal proceedings. The ways of improving the legal mechanism for the implementation of adversarial proceedings in criminal proceedings are proposed.

Key words: adversarial proceedings, criminal proceedings, criminal proceedings, adversarial proceedings, parties to criminal proceedings.

Постановка проблеми. Побудова в Україні правової держави, удосконалення системи правових актів, в яких закріплено гарантії захисту прав і свобод людини та гро-

мадянина, зумовлюють необхідність постійного підвищення ефективності норм кримінального процесу для того, щоб забезпечити їх відповідність поставленим зако-